

Bình Thuận: CHƯƠNG TRÌNH NTMN GÓP PHẦN GIẢI QUYẾT NHỮNG VẤN ĐỀ KHÓ KHĂN CỦA ĐỊA PHƯƠNG

Văn Công Thới

Giám đốc Sở KH&CN tỉnh Bình Thuận

Trong thời gian qua, được sự hỗ trợ của Bộ Khoa học và Công nghệ (KH&CN), tỉnh Bình Thuận đã triển khai thực hiện một số dự án thuộc Chương trình “Hỗ trợ ứng dụng và chuyển giao tiến bộ KH&CN phục vụ phát triển kinh tế - xã hội nông thôn và miền núi (Chương trình NTMN). Kết quả thực hiện các dự án không chỉ góp phần giải quyết những vấn đề khó khăn của địa phương, nâng cao trình độ sản xuất, cải thiện cuộc sống của người dân mà còn là cầu nối giữa khoa học và sản xuất, là sự hiện diện rõ nét của KH&CN ở khu vực NTMN.

Tác động của Chương trình NTMN

Với tổng vốn đầu tư hơn 20 tỷ đồng được đa dạng hoá từ nhiều nguồn, trong đó kinh phí hỗ trợ từ Chương trình NTMN hơn 10 tỷ đồng (chiếm hơn 50%), từ nguồn kinh phí sự nghiệp của tỉnh hơn 5 tỷ đồng (chiếm hơn 25%), kinh phí từ các đối tượng thụ hưởng gần 5 tỷ đồng (chiếm gần 25%), các dự án thuộc Chương trình NTMN được triển khai trên địa bàn tỉnh Bình Thuận thời gian qua đã lựa chọn và chuyển giao được gần 60 tiến bộ KH&CN vào sản xuất, đào tạo 13 cán bộ quản lý, 95 cán bộ kỹ thuật và hơn 1.700 lượt nông dân, xây dựng và nhân rộng được gần 400 mô hình ứng dụng tiến bộ KH&CN. Với những kết quả đạt được, Chương trình NTMN đã góp phần quan trọng vào việc thúc đẩy ứng dụng KH&CN, chuyển giao tiến bộ kỹ thuật vào sản xuất nông nghiệp, phát triển nông thôn, tạo đà cho việc ứng dụng nhanh các thành tựu KH&CN vào sản xuất và thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội khu vực NTMN của tỉnh Bình Thuận. Cụ thể:

Dự án “Xây dựng mô hình ứng dụng KH&CN phát triển chăn nuôi lợn hàng hoá, trồng cây ăn quả trên vùng cát ở huyện Tuy Phong, tỉnh Bình Thuận” được triển khai đã khắc phục được những khó khăn của địa phương (điều kiện tự nhiên khắc

nghiệt, đất đai bị hoang hóa, bạc màu, lượng mưa/năm rất thấp...). Dự án đã giúp chuyển đổi tập quán sản xuất cây, con giống cũ bằng kinh nghiệm sang hình thức sản xuất cây, con giống mới với kỹ thuật thâm canh nên năng suất, chất lượng sản phẩm được cải thiện đáng kể, được chính quyền và người dân tích cực hưởng ứng, ủng hộ. Việc triển khai 92 mô hình (47 mô hình theo thuyết minh, 45 mô hình mở rộng) chăn nuôi lợn nái, lợn thương phẩm và trồng nho đã thật sự mang lại hiệu quả kinh tế cao cho người dân tham dự án (các mô hình chăn nuôi lợn nái, lợn thương phẩm cho lợi nhuận trực tiếp hơn 2,3 triệu đồng/nái/năm, mô hình trồng nho giống Cardinal trên đất cát cho lợi nhuận hơn 262 triệu đồng/ha/năm, mô hình trồng nho giống mới trên đất cát cho lợi nhuận 353 triệu đồng/ha/năm). Các kỹ thuật viên đã tiếp nhận được các tiến bộ kỹ thuật và áp dụng có hiệu quả vào thực tế sản xuất, người đến tham gia dự án đã nắm bắt được kỹ thuật, kiến thức và có kỹ năng thực hành tốt hơn trong sản xuất.

Dự án “Ứng dụng công nghệ nuôi cấy mô thực vật để phát triển một số loại cây nông nghiệp tỉnh Bình Thuận” đã giúp tỉnh xây dựng được một phòng nuôi cấy mô với các trang thiết bị tương đối hiện đại, mở ra

Ứng dụng công nghệ nuôi cấy mô trong nhân giống chuối ở Bình Thuận.

hướng đi quan trọng trong việc ứng dụng công nghệ sinh học vào sản xuất. Từ 2 kỹ thuật viên được dự án đào tạo ban đầu, đến nay đã có thêm 7 kỹ thuật viên có thể làm chủ được kỹ thuật nuôi cấy mô một số loại cây trồng như: Phong lan, neem, cúc, thanh long, chuối. Hiện nay, phòng nuôi cấy mô vẫn được duy trì và phát triển, đủ điều kiện thực hiện nhiệm vụ nghiên cứu, nhân nhanh các giống cây trồng chủ lực của tỉnh, đáp ứng nhu cầu của người dân về giống cây chất lượng cao và đồng nhất.

Dự án “Ứng dụng tiến bộ kỹ thuật, xây dựng và phát triển mô hình sản xuất rau trên đất cát nhằm góp phần giải quyết tình trạng thiếu rau của huyện đảo Phú Quý” đã được triển khai với 15 mô hình trồng rau trong

Mô hình trồng rau trên đảo Phú Quý.

nhà lưới che mưa, gió mặn quy mô 200-300 m²/mô hình, 15 mô hình trồng rau trong vòm lưới che chắn gió mặn, mưa, nắng với quy mô 100-150 m²/mô hình; 150 mô hình vườn rau gia đình trên đất cát có tầng giữ ẩm nhân tạo với quy mô 20-50 m²/mô hình và 200 lượt nông dân được tập huấn kỹ thuật. Dự án đã giúp cán bộ chiến sỹ và nhân dân trên đảo Phú Quý tự túc được nguồn rau xanh; tạo nghề mới có thu nhập tương đối ổn định cho một bộ phận không nhỏ dân cư trên đảo, đặc biệt là phụ nữ và những người cao tuổi không có khả năng đi biển.

Kết quả thực hiện dự án “Xây dựng mô hình ứng dụng công nghệ tưới tiết kiệm nước vào sản xuất nông nghiệp tại huyện Bắc Bình và Tuy Phong, tỉnh Bình Thuận” đã thật sự đáp ứng nhu cầu bức thiết của sản xuất do thiếu nguồn nước. Thông qua 8 mô hình trình diễn, dự án đã giúp người dân bước đầu áp dụng những công nghệ tiên tiến vào sản xuất; góp phần tiết kiệm nước để phát triển các cây trồng, vật nuôi và ngành nghề khác; góp phần đổi mới tư duy trong sản xuất cũng như sử dụng nguồn nước tưới. Đến nay, kỹ thuật tưới tiết kiệm nước bằng hệ thống tưới phun và tưới nhỏ giọt đã được áp dụng rộng rãi trên địa bàn tỉnh.

Một số khó khăn và đề xuất

Các dự án thuộc Chương trình NTMN được triển khai trên địa bàn tỉnh Bình Thuận trong thời gian qua đã đạt được nhiều kết quả, góp phần quan trọng vào phát triển kinh tế - xã hội địa phương. Tuy nhiên bên cạnh những kết quả đạt được, quá trình thực hiện các dự án cũng gặp phải một số khó khăn như: Tiến độ triển khai thực hiện một số dự án còn chậm và không đạt kết quả như mong đợi do công tác chọn hộ gặp

không ít khó khăn, hạ tầng triển khai dự án chưa đồng bộ, việc đầu tư mua sắm thiết bị kéo dài... đặc biệt là ý thức, nhận thức cũng như trình độ dân trí ở một số khu vực triển khai dự án còn nhiều hạn chế; các tiến bộ kỹ thuật đưa vào ứng dụng trong sản xuất còn ít và quy mô nhỏ lẻ, chủ yếu tập trung vào lĩnh vực trồng trọt, một số lĩnh vực khác (chế biến, bảo quản nông sản, xây dựng các liên minh trong sản xuất, kinh doanh...) chưa được quan tâm; sự phối hợp triển khai giữa đơn vị chuyển giao công nghệ và cơ quan chủ trì chưa cao; việc huy động nguồn kinh phí đối ứng từ các đối tượng thụ hưởng (nhất là nông dân) tham gia vào dự án còn hạn chế (chủ yếu đối ứng dưới dạng công lao động); việc phối hợp, lồng ghép giữa Chương trình NTMN với các chương trình/dự án kinh tế, xã hội khác để thu hút nguồn vốn và tăng hiệu quả đầu tư còn hạn chế...

Từ những khó khăn và thực tiễn triển khai các dự án NTMN trong thời gian qua ở Bình Thuận, đề nghị Bộ KH&CN đầu tư mở rộng Chương trình NTMN trong giai đoạn mới, các dự án thuộc Chương trình cần tăng quy mô đầu tư, triển khai thành sản xuất hàng hoá chứ không dừng lại ở mô hình. Trong đó, đề nghị quan tâm đến một số vấn đề sau:

Đối với cơ quan chủ trì dự án: Cần chú trọng công tác điều tra, khảo sát, chọn hộ và nên xác định rõ trách nhiệm của đối tượng thụ hưởng kết quả thông qua các dự án. Cần giúp đối tượng thụ hưởng thấy rõ mục đích, yêu cầu của dự án và người hưởng lợi ích là chính họ chứ không phải dự án. Đồng thời tôn trọng ý kiến, nắm bắt nhu cầu đích thực của người dân, khi hiểu rõ những gì mình được thụ hưởng từ dự án họ sẽ có trách nhiệm đóng góp tối đa. Sự tham gia đóng góp của đối tượng thụ hưởng sẽ làm

tăng trách nhiệm, giảm chi phí, đồng thời tăng tính bền vững của dự án.

Về công tác quản lý dự án: Tăng cường tần suất kiểm tra, giám sát các dự án, đặc biệt các dự án do Trung ương trực tiếp quản lý để kịp thời xử lý những vấn đề phát sinh trong quá trình thực hiện. Trong trường hợp các dự án triển khai ở xa, đề nghị có văn bản ủy quyền hoặc đề nghị cơ quan quản lý ở địa phương tổ chức kiểm tra, giám sát và báo cáo kết quả.

Về tài chính: Tăng mức đầu tư cho các dự án để đảm bảo các mô hình đủ lớn, có tác động rõ rệt, đủ sức lôi kéo người dân làm theo sau khi dự án kết thúc. Cải tiến biện pháp quản lý để đảm bảo sự tham gia góp vốn của đối tượng thụ hưởng. Đối tượng thụ hưởng phải đầu tư kinh phí của mình để thực hiện thì mới đảm bảo sự thành công và tính bền vững của mô hình.

Về nội dung các dự án: Đề nghị xem xét tăng số lượng mô hình thuộc dự án. Trong đó, bên cạnh các mô hình chính (triển khai đợt đầu tiên để đánh giá), đề nghị bố trí thêm kinh phí phục vụ nhân rộng dự án ngay trong đề cương theo hướng hỗ trợ ít hơn đối với các hộ nhân rộng. Ngoài ra, một số dự án tương đối khó đánh giá được hiệu quả, nhất là hiệu quả kinh tế trực tiếp do bị giới hạn về thời gian thực hiện. Vì vậy, trong từng dự án cụ thể, đề nghị xem xét cho phép kéo dài thời gian thực hiện để đủ thời gian đánh giá hiệu quả của các mô hình.

Cần tăng cường sự liên kết, phối hợp các dự án trong Chương trình NTMN với các dự án phát triển kinh tế - xã hội khác như khuyến nông, khuyến lâm, khuyến ngư... để nâng cao hiệu quả đầu tư các nguồn lực của Nhà nước và huy động tối đa nguồn lực xã hội, góp phần phát triển sản xuất hàng hoá, tăng thu nhập, tạo việc làm cho nông dân và xoá đói giảm nghèo bền vững ✍